

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

جایگاه زنان در سبک زندگی اسلامی و مکتب شهید سلیمانی

فاطمه هابیل افشاری، دانشجوی ارشد رشته برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت

fatemeh.habilafshari@gmail.com

دکتر ابراهیم خراسانی پاریزی، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت (نویسنده مسئول)

e.khorasaniparizi@gmail.com

چکیده

هدف از این نوشتار بررسی جایگاه زنان در سبک زندگی اسلامی و مکتب شهید سلیمانی است که به روش تحلیلی - کتابخانه ای به آن پرداخته شده است. یافته ها نشان داد در آیات قرآن و روایات ائمه معصومین برای زنان در سبک زندگی اسلامی جایگاهی والا قرار داده شده است. بگونه ای که حفظ کرامت زن توسط خود او که با حفظ عفت و پاکدامنی و ملزم بودن به حجاب و عدم نگاه به نامحرم و سخن گفتن شایسته و... و به طور کلی، با رفتار درست در اجتماع محقق می شود. همچنین نیکوهمسرداری و توجه به حقوق او و ایفای نقش مادری به نحوی شایسته و توجه به تربیت فرزندان و ایفای نقش فرزند (دختر بودن) به شکلی مؤثر و احسان به والدین و با دیگران نظیر همسر، و یا عدم نگاه آلوده مردان به زنان محقق می شود. از دیدگاه شهید سلیمانی مؤلفه های حفظ جایگاه زن در مقام مادر و همسر و همچنین حفظ کرامت زن توسط فرزندان که با رعایت ادب و احترام و احسان و... یا حفظ کرامت دختران که با ایفای نقش صحیح والدین محقق می شود.

واژگان کلیدی: زن، جایگاه زنان، سبک زندگی اسلامی، مکتب شهید سلیمانی

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

مقدمه

خداوند بشر را از دو جنس مرد و زن آفریده و آنها را مکمل همدیگر معرفی نموده است. نقش زن در زندگی غیر قابل انکار و وجودش ضروری است. دین اسلام به زن بعنوان یک عنصر موثر در حیات و سعادت اجتماعی می نگرد و او را در بالاترین درجات که برای انسان ممکن است کسب شود معرفی می نماید واز زنان نمونه بعنوان الگو و اسوه برای بشریت یاد می کند، این توجه معطوف از ناحیه دین در جایی است که زن از نظر معنوی به اوج تکامل رسیده تا در کتب آسمانی نامش تجلی کند. پیامبران برای هدایت انسان ها فرستاده شده اند. در تمام ادیان ملاک برتری تقوی و معنویت است و جنسیت نمی تواند معیار برتری باشد و جنسیت هرگز نمی-تواند محدودیتی برای کسب کمالات ایجاد کند. قرآن به زن و مرد بطور مساوی توجه می کند؛ «هن لباس لکم و انتم لباس لهن». پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله - نیز مانند انبیای دیگر، رسالت جهانی برای تمام اقشار داشته و هرگز انسانی را به خاطر جنسیت محصور نکرده است. لذا حکومت رسول اکرم(ص) بهترین الگو برای تمام حکومت‌های اسلامی در طی تاریخ است.

یکی از مهم‌ترین شناسه‌های عصر جاهلیت اولی، نادیده گرفتن جایگاه زن و ظلم به او در شئون مختلف حیات بشری بود. زن در عصر جاهلیت عرب هیچ ارزش وجودی نداشته و تنها زنانی که فرزند پسر به دنیا می‌آوردند، یا زندگی داخلی مردان را به خوبی اداره می‌کردند، مورد توجه قرار می‌گرفتند. لذا، عموم عرب از داشتن فرزند دختر ننگ و عار داشتند به گونه‌ای که وقتی به آن‌ها خبر تولد نوزاد دختر را می‌دادند به شدت خشمگین می‌شدند. زنده‌به‌گور کردن دختران در جامعه‌ی عرب امری عمومی تلقی نمی‌شد، گرچه همان‌طور که اشاره شد، همه‌ی عرب جاهلیت از داشتن دختر ننگ و عار داشتند، اما زنده‌به‌گور کردن نوزادان دختر، تنها سنت دو قبیله‌ی بنی تمیم و بنی اسد در شمال شبه جزیره بود که این کار را اشراف این قبایل انجام می‌دادند؛ چراکه گمان می‌کردند دختر در جنگ‌ها و درگیری‌هایی که پدید می‌آمد، به دست دشمن اسیر می‌شود. لذا، بهتر است که از ابتدا دختر نداشته باشند؛ همچنین

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

مشکل نسل خودشان را با حمله به کاروان‌ها و قبایل دیگر و دزدیدن زنان و دختران آن‌ها حل می‌کردند. وضعیت زن در جامعه‌ی جاهلیت به‌گونه‌ای بود که در بسیاری موارد زنان یک مرد، بعد از مرگ او به‌عنوان بخشی از دارایی‌ها و اموال او، بین وراثت تقسیم می‌شد؛ حتی اگر زنی مالی از خود داشت، پس از ازدواج دیگر صاحب اموال خود نبود و تمامی اموالش به همسرش تعلق می‌گرفت. نکته‌ی دیگر اینکه در جامعه‌ی عرب جاهلی چند همسری یا تعدد زوجات هیچ‌کدام جزو استثنائات اداره‌کردن او بستگی داشت. لذا، در وضعیت وخیمی که وجود داشت، افرادی مانند حضرت خدیجه سلام‌الله‌علیها جزو استثنائات بودند که خانواده‌ی وی برایش ارج و قرب خاصی قائل باشند و همچنین از پدر ارث به او برسد و برای خود دارای اموالی باشد.

بعد از بعثت پیامبر و پس از آموزه‌های اسلامی جایگاه زنان دستخوش تغییرات مهمی شد. اسلام در آن جامعه‌ی منحط که برای شخصیت زن هیچ‌گونه ارزشی قائل نبود، زن را به‌عنوان یکی از دو بال انسانیت تلقی کرد و حقوق حقه‌ی وی را به او بازگرداند، چنانچه زن حق انتخاب همسر خود را پیدا کرد؛ بدین معنی که تا دختر موافق نباشد، جایز نیست همسر بر او تحمیل کرد. در حالی که در دوره‌ی جاهلیت هیچ حقی در این خصوص نداشت؛ یعنی پدر در دوره‌ی جاهلیت هر شخصی را که برای همسری دختر خود در نظر می‌گرفت، دختر باید قبول می‌کرد. اسلام برای زن شخصیتی حقیقی و مستقل را در نظر گرفت. در دهه‌های اخیر برخی از شخصیت‌ها با الگوگیری از سبک زندگی پیامبر به جایگاه زنان تاکید داشتند. یکی از این شخصیت‌ها شهید قاسم سلیمانی است سردار سلیمانی دارای شخصیتی جامع و مانع بوده است. او مدیری شجاع و خستگی‌ناپذیر بوده که تدبیر و شجاعت را با خمیرمایه اخلاص در هم آمیخته و معجونی شگفت‌انگیز ساخته بود خود ایشان معتقدند بودند اگر به این مقامات رسیده است همه را مدیون پرورش در دامان زنی بزرگواری همچون مادر و سپس همسرش است؛ از نظر شهید سلیمانی حفظ مکتب اسلام، با پرورش زنانی پاک و مخلص برای تحویل به جامعه آینده و در کنارش تربیت فرزندان شهادت طلب توسط مادران امروز، منجر خواهد شد. لذا زنان از مهم‌ترین قشر اثرگذار در مکتب سردار سلیمانی هستند که می‌توانند این مکتب را شکوفا کرده و به منصف ظهور برسانند. و زنان آزاده سراسر عالم می‌توانند با تاسی از این مکتب و دل بستن به این مکتب راه او را ادامه دهند و انسان‌سازی کنند. این پژوهش به جایگاه زنان در سبک زندگی اسلامی و مکتب شهید سلیمانی اختصاص یافته است.

سبک زندگی

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

واژه سبک «Style» در زبان انگلیسی به معانی نوع، روش و سبک اثاثیه، شکل دادن یا طراحی چیزی (مانند موی سر) یا شیء (مانند تکه‌ای از لباس یا اسباب و وسایل) تا به نظر جالب و جذاب آید، کیفیت برتر در ظاهر، طراحی یا رفتار است (مهدوی کنی، ۱۳۸۶: ۱۹۹) در فرهنگ لغت فارسی، شیوه‌ی زندگی یا سبک زیستن به صورت منعکس‌کننده گرایش‌ها و ارزش‌های یک فرد یا گروه تعریف می‌شود. (فرهنگ دهخدا، ۱۳۷۲: ج ۴: ۳۴۵) سبک‌های زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقی‌ها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها و سلیقه‌ها در هر چیزی را در برمی‌گیرد. (فاضلی، ۱۳۸۲: ۹۱) موسیقی عامه، تلویزیون، آگهی‌ها، همه و همه تصورها و تصویرهایی بالقوه از سبک زندگی فراهم می‌کنند (منگالی، ۱۳۸۹: ۲)

اگر بخواهیم وجوه گوناگون سبک زندگی را مطالعه و بررسی و وضعیت هنجاری و شایستگی آن را از آموزه‌های اسلامی استنتاج کنیم باید به بررسی ابعاد متعدد و متنوع سبک زندگی، در سه دسته کلی بینش، گرایش و کنش بپردازیم. بر این اساس، بینش، مجموعه‌ای نظام مند از باورهاست که هویت انسان براساس آن تعریف و ترسیم می‌شود و نمودهای

عینی و رفتاری سبک زندگی انسان مسلمان و جامعه‌ی اسلامی با تکیه بر همین هویت ظهور و بروز می‌یابد. گرایش نیز عبارت است از ارزش‌ها و هنجارهایی که سلیقه و توانایی ترجیح گروه‌های اجتماعی را جهت دهی می‌کند و در کنش به شیوه‌های رفتاری برگرفته از آموزه‌های اسلامی اشاره دارد. مجموعه‌ی این موارد در بخش‌های سه‌گانه می‌تواند نمایی کلی از سبک زندگی اسلامی ارائه دهد (نورمحمدی نجف آبادی، صدیقی ارفعی، ۱۳۹۳: ۴۲۰)

سیر مفهومی سبک زندگی

مفهوم سبک زندگی اولین بار در سال ۱۹۲۹ توسط آلفرد آدلر، روان‌شناس اجتماعی، مطرح شد و پس از یک دوره افول، مجدداً از سال ۱۹۶۱ مورد توجه اندیشمندان و به خصوص جامعه‌شناسان قرار گرفت. چرا که جامعه غرب برای انسجام فرهنگی خویش، خود را نیازمند به پردازش چنین مفهومی دید. تا بدانجا که مفهوم سبک زندگی مسیری شد برای تعریف ارزش‌ها و همچنین به نشان‌گری برای ثروت و موقعیت اجتماعی افراد تبدیل گشت. (مهدوی کنی، ۱۳۹۲: ۴۶). با نگاهی کلی به سیر معنای سبک زندگی، دو برداشت کلی از ماهیت سبک زندگی می‌توان داشت؛

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

نخست سبک زندگی، معرف ثروت و موقعیت اجتماعی افراد و شاخصی برای تعیین طبقه‌ی اجتماعی است. در این تعبیر، سبک زندگی ملاکی برای تقسیم‌بندی اجتماعی مردم بر پایه‌ی اقتصاد بود و انگلس، مارکس و لنین به آن معتقد بودند. (گیدنز، ۱۳۸۵: ۶۶)

دوم، سبک زندگی شکل اجتماعی نوینی تلقی می‌شود که فقط در متن تغییرات فرهنگی مدرنیته و رشد فرهنگ مصرف‌گرایی معنا می‌یابد. و این تعبیر دوم، راهی است برای تعریف ارزش‌ها و نگرش‌ها و رفتارهای افراد که اهمیت آن برای تحلیل‌های اجتماعی روزبه‌روز افزایش می‌یابد؛ چرا که نشان‌گر گرایش‌های اجتماعی است. (صالحی، ۱۳۹۵: ۲)

در این معنا، سبک زندگی با مصرف و تمایز مرتبط است. از یک سو، مصرف از دهه ۱۹۷۰ شاخصی مهم برای فهم دنیای مدرن شده است و از سوی دیگر، مصرف حداقل در شکلی که در جوامع مدرن غربی متجلی است، ایجادکننده تمایز بین سبک‌های زندگی است. لذاست که مطالعات حوزه سبک زندگی از این جهت اهمیت دارد که شیوه‌های ارتباط و پیوند اجتماعی حاصل از فرایندهای فرهنگی و اقتصادی مدرن را آشکار می‌سازد که نشان از چارچوب‌های تمدن غربی دارد.

از سویی سبک زندگی نوین اساساً به معانی نمادین محصولات توجه دارد؛ یعنی آنچه در ورای هویت آشکار این محصولات نهفته است. سبک زندگی اصطلاحی است که در فرهنگ سنتی چندان کاربردی ندارد، چون ملازم با نوعی انتخاب از میان تعداد کثیری از امکان‌های موجود است. این رویکرد، راهی است که به درک مدرن بودن سبک‌های زندگی و تقابل آن‌ها با شکل‌بندی‌های پیشین می‌انجامد. (مهدوی‌کنی، ۱۳۹۲: ۴۶)

سبک زندگی اسلامی

سبک زندگی اسلامی، از آن جهت که «سبک» است، به رفتار می‌پردازد و با شناخت‌ها و عواطف ارتباط مستقیم ندارد، ولی از آن جهت که «اسلامی» است، نمی‌توان بی‌ارتباط با عواطف و شناخت‌ها باشد. بر این اساس، در سبک زندگی اسلامی، عمق اعتقادات و عواطف و نگرش فرد سنجیده نمی‌شود، بلکه رفتارهای فرد مورد سنجش قرار می‌گیرد. اما هر رفتاری که بخواهد مبنای اسلامی داشته باشد، باید حداقل‌هایی از شناخت‌ها و عواطف اسلامی را پشتوانه خود قرار دهد. (مظاهری، رحیمی، ابراهیم پور سامانی، ۱۳۹۶: ۶۷)

در سبک زندگی از دیدگاه روانشناسی، جامعه‌شناسی، علوم پزشکی و ... فقط به رفتار نگاه می‌شود؛ پزشک می‌خواهد بداند

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

بیمار چگونه می نشیند؟ چگونه راه می رود؟ وضعیت ستون فقرات او چگونه قرار می گیرد؟ روانشناس و روانپزشک می خواهد بدانند خواب و بیداری فرد چگونه است؟ مقدار خواب او چقدر است؟ و زمان خواب او چه هنگام است؟ و...

هیچ کدام از آنها به نیت افراد و عواطف و شناخت هایی که پشتوانه آن رفتارهاست، کاری ندارد؛ ولی سبک زندگی اسلامی نمی تواند به نیت کاری نداشته باشد؛ در عین حال که تاکید آن روی رفتار است، به حداقل های عواطف و شناخت ها نیز نظر دارد (کاوایانی، ۱۳۹۱: ۱۸)

از سویی دیگر با نگاهی به این باور غالب که تمدن غربی تمدن پایان تاریخ است و توانسته است همه ابزارها، سخت افزارها، سبک زندگی و علوم زندگی خودش را تولید کند، با ظهور انقلاب اسلامی ایران، به تدریج سیری دیگر از گفتمان غالب جهانی غرب مطرح شد که در بیانات رهبر معظم انقلاب به وضوح ترسیم شده است. مراحل پنج گانه ای که رهبر انقلاب در راستای دستیابی به تمدن نوین مطرح نموده اند نشان از طرح واره ای است جهت دستیابی به تمدن اسلامی.

از آنجایی که جامعه ای اسلام بر نظام دینی و ارزشی تکیه دارد، می باید سلوک زندگی اجتماعی و فردی بیانگر این اصول و مبانی باشد. آموزه ها و تعالیم اسلام، در باب شیوه و سلوک زندگی مسلمانان احکام و قواعد کاملی دارد که رعایت این اصول و قوانین لازم و ضروری است؛ و به تبع تعاریف و دیدگاه های اساسی در حوزه سبک زندگی اسلامی به فراخور نگرش اسلامی آن نیز متفاوت است؛ چرا که محور نگرش، از انسان به سوی خداوند و وحدانیت باز خواهد گشت. اگر در میان اندیشمندان غربی، سبک زندگی اشاره به مصرف به معنای اعم آن دارد، در حوزه سبک زندگی اسلامی مورد نظر رهبری اشاره به معنای گسترده تری از آن است که به نوعی حکایت از ساحت انسانی در امور معنوی و دنیوی است و نه تنها اشاره ای باشد به حوزه محدود مصرف در حوزه مادیات قائم به انسان. (محمودی، ۱۳۹۴: ۱۰۷-۱۰۸)

جایگاه زنان در سبک زندگی اسلامی

از نگاه مکتب اسلام، زن نیمی از پیکره اجتماع انسانی و شاهکار آفرینش است. برخلاف دیدگاه های رایج درباره ضعف و نقص در این مخلوق بی نظیر، زن در برخی امور، نظیر امور عاطفی و احساسی، که از سرمایه های معنوی انسان است، بر مرد تفوق و برتری دارد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱). اسلام، با نگاهی همراه با عزت و احترام، تمام دیدگاه های تحقیرآمیز نسبت به زن در مکاتب

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

و حتی برخی ادیان تحریف شده را مردود می داند (مطهری، ۱۳۸۴: ۲۳۴) خلقت زن به دست توانای خالق متعال، بیان حکیمانه خداوند در قرآن، بیانات سیره آن بزرگواران، فتاوی فقهای مسلمان، سیره روشن گر رسول خدا و اهل بیت مؤمنان، ادبیات پربار مسلمانان، همه نشانگر شیوه ای معتدل و به دور از افراط و تفریط در برخورد با آزادی، کنترل و نظارت بر رفتار زنان در جامعه است. اسلام، در عین رعایت نهایت مراقبت برای زن و حفظ پاکی روابط جنسی، هیچ گونه مانعی بر ای بروز استعدادهای انسانی زن به وجود نیاورده است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵) بلکه کاری کرده تا با اجرای صحیح این برنامه، روی افراد سالم مانده، روابط خانواده ها صمیمی تر و جدی تر گردد و محیط اجتماع برای فعالیت صحیح مرد و زن آماده تر شود. (گوزلی اینانلو، ۱۳۹۴: ۶۷)

مبارزه با اختلاط زنان و مردان، از همان ابتدا در دستور کار رسول خدا بوده است؛ ایشان توصیه فرموده اند تا آمد و شد زنان و مردان در معابر عمومی، مجالس و مساجد، بدون اختلاط بوده و هر کدام معبری مجزا داشته باشند. (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱)

آیات قرآن و روایات ائمه معصومین برای خانواده و برای زن (مادر) جایگاهی والا قرار داده و مرد و زن را دارای روی یکسان دانسته است. برخورداری زن از روح که حقیقی مشترک میان او و مرد است و ابعاد مشترک جسمی سبب تولید حقوق و تکالیف مشترک است و وجود جسم و قالب مختص زنانه و مردانه و برخی ویژگیهای روانی سبب پیدایش حقوق و تکالیف خاص است. هر دو مسئول در برابر اجتماع و خانواده خود هستند، ولی زیباترین جلوه ویا خود را با گذشت و تعاون و ایثار برای مصلحت فرزندان و همسر خود، (اگر در مسیر حق باشند) و برای اصلاح جامعه به کار می گیرند. اسلام خانواده را محبوب ترین نهاد شمرده است (ابن بابویه، ۱۳۷۰: ۳۹۰)

زن و مرد از نظر جنبه های انسانی تفاوتی با هم ندارند و جنسیت نسبت به انسانیت در درجه دوم اهمیت قرار دارد. «زن و مرد همواره در ارزش های اسلامی و انسانی و وظایف عمومی یک انسان، در جامعه اسلامی همسو و همسطح بوده اند و تنها در وظایف اختصاصی، آن هم براساس خصوصیات آفرینش آنها اختلافاتی وجود دارد» (۱) حدیث «مَنْ أَصْبَحَ لَا يَهْتَمُّ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ» و عدم اختصاص آن به جنس مذکر، اهتمام به امور مسلمانان، جامعه اسلامی و مسائل جهانی را وظیفه انسانی همه افراد اعم از زن و مرد می دانند. از این رو حضور زن در تمام عرصه های اجتماعی و حتی در میدان های جهاد خالی از اشکال است (ابن ابی جمهور، ۱۴۰۵: ۵۶)

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

زنانی که بتوانند و مایل باشند می‌توانند در میدان‌های جهاد نیز حضور پیدا کنند» (ابن اشعث، ۱۳۷۷: ۳۴۵) مومنین و مومنات در حفظ مجموعه نظام اجتماعی و امر به معروف و نهی از منکر سهیمند و قرآن زن را از این وظیفه استثنا نکرده است. پس هر یک از زن و مرد بر حسب توانایی‌هایشان، مسؤولیتی اجتماعی بر دوش دارند اما باید در نظر داشت هر یک از زن و مرد در حیطه مسؤولیت‌های خانوادگی، وظیفه بخصوصی دارند که بر فعالیت اجتماعی‌شان اولویت دارد. براساس تقسیم‌بندی اسلام، زنان وظیفه مدیریت داخلی و انجام کارهای مربوط به خانه و مردان وظیفه نان‌آوری را برعهده دارند؛ در نتیجه برای هر یک از زن و مرد فعالیت‌های اجتماعی در درجه دوم اهمیت قرار دارد. رهبر حکیم انقلاب اسلامی، بارها تاکید کرده‌اند مسؤولیت اجتماعی زنان در کنار اولویت دادن به مسؤولیت‌های خانوادگی معنا پیدا می‌کند اما این مسؤولیت‌های خانوادگی نباید مانع حضور و فعالیت‌های اجتماعی زن بشود: «اگر گفته می‌شود مسؤولیت‌های خانوادگی دارند به این معنا نیست که مسؤولیت اجتماعی از دوش اینها برداشته شده است. بایستی این مسؤولیت را هم حفظ کنند و هر مقداری که با وجود حفظ این مسؤولیت توانایی دارند، آن توانایی را به مسؤولیت‌های اجتماعی و سیاسی هم ضرب کنند» (ابن بابویه، ۱۳۷۶: ۶۷)

مهم‌ترین نقشی که یک زن در هر سطحی از علم و سواد و معلومات و تحقیق و معنویت می‌تواند ایفا کند، آن نقشی است که به‌عنوان یک مادر و به‌عنوان یک همسر می‌تواند ایفا کند. این از همه کارهای دیگر او مهم‌تر است» (همان، ۱۴۰۳: ۱۳۴) «بعضی افراط می‌کنند و بعضی تفریط. بعضی می‌گویند چون فعالیت اجتماعی اجازه نمی‌دهد به خانه و شوهر و فرزند برسیم، پس فعالیت اجتماعی نباید بکنیم. بعضی می‌گویند چون خانه، شوهر و فرزند اجازه نمی‌دهد فعالیت اجتماعی بکنیم، پس شوهر و فرزند را باید رها کنیم. هر دو غلط است. نه این را به خاطر آن، نه آن را به خاطر این نباید از دست داد» (ابن شعبه حرانی، ۱۳۷۳: ۱۲۳)

زن با نقاط قوت زنانه خود-که خدای متعال در وجود او به ودیعه گذاشته و مخصوص زن است- همراه با ایمان عمیق، همراه با استقرار ناشی از اتکا به خداوند و همراه با عفت و پاکدامنی- که فضای پیرامون او را نورانیت می‌بخشد- می‌تواند در جامعه یک نقش استثنایی اینگونه ایفا کند؛ هیچ مردی قادر به ایفای چنین نقشی نیست؛ مثل کوه استواری از ایمان، در عین حال مثل چشمه جوشانی از عاطفه و محبت و احساسات زنانه، تشنگان و محتاجان نوازش را از چشمه صبر و حوصله و عاطفه خود سیراب می‌کند. اگر زن با این خصوصیات در عالم وجود نبود، انسانیت معنا پیدا نمی‌کرد» (ابن منظور، ۱۴۰۴: ۵۶)

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

اما در طول تاریخ شاهد اجحاف‌های زیادی در حق زنان بوده ایم. رهبر معظم انقلاب در این مورد می‌فرماید: "امروز نه فقط در ایران بلکه در سراسر جهان معضل بزرگی وجود دارد و آن عبارت است از اینکه نسبت به حقوق و شخصیت بانوان در بعضی از بخش‌های زندگی، کوتاهی و تعرض انجام می‌گیرد، یعنی به زنان ظلم می‌شود. برخی خیال می‌کنند که این کوتاهی و تعرض مخصوص کشورهای شرقی یا کشورهای اسلامی است. این اشتباه است. ظلم به زنان در کشورهای غربی با همه ادعاهایی که نسبت به زنان دارند، اگر بیشتر از کشورهای اسلامی و شرقی نباشد، کمتر هم نیست" (خسروپناه، ۱۳۸۹: ۳۴)

از نظر رهبری شخصیت والای زن هنوز آنطور که باید و شاید در جامعه ترسیم نشده است. جریان‌های غربی و فمینیستی نیز به‌رغم ادعاها و شعارهایشان نتوانسته‌اند جایگاهی درخور مقام زن برای او ایجاد کنند. ایشان وضعیت کنونی زنان مسلمان ایرانی را به‌رغم توسعه حضور اجتماعی، دارای حد متوسطی از پیشرفت می‌دانند و معتقدند زنان ایرانی هنوز در اول راه پیشرفت قرار دارند. به همین دلیل افراد جامعه بویژه زنان باید نسبت به موضوع «زن» آگاهی‌های لازم را از دل «اسلام» به دست بیاورند؛ دینی که به زنان شأن و جایگاهی برابر با مردان بخشید تا جایی که همپای مردان با پیامبر(ص) بیعت کردند و بدین وجه مشارکت سیاسی و اجتماعی‌شان مشروعیت یافت. (همان)

جایگاه زنان در مکتب شهید سلیمانی

حاج قاسم الگویی تمام عیار از مکتب امام حسین علیه السلام است. وجود نازنین این شهید نه تنها یک الگو برای مردم ایران بلکه الگویی بین‌المللی برای تمام انسانهای آزادهای است که داعیه‌ی دفاع از حق و مظلوم را دارند. شخصیت شهید سلیمانی متعلق به یک قشر و گروه خاصی نیست بلکه سردار همیشگی دلها و محبوب تمام قلوب در این زمان و زمان‌های بعد از ما خواهند بود با توجه به شرایط حساس کنونی و با توجه به اینکه دشمن نسل جوان ما و تربیت نسل جوان را هدف قرار داده لازم است زنان و مادران ما متوجه این خطر شده و در جهت تربیت نسلی حاج قاسمی تمام همت خود را به کار ببرند. به گفته فریبا ولی‌پور. زنان جامعه اگر در مکتب حاج قاسم فرزندان خود را پرورش دهند سلیمانی‌های دیگری رویش خواهند کرد. (ولی‌پور، [خبرگزاری ایسنا، ۱۳/۱۰/۱۴۰۱](#))

زن به عنوان مظهر جمال الهی در تفکر (شهید سلیمانی) با مفاهیمی ارزشی چون آزادی، عفت، کرامت، مبدأ خیرات، شجاعت و ... پیوند داشته و در تعیین سرنوشت خود و جامعه‌ی خویش بسیار تأثیرگذار است. جایگاه زن در اندیشه‌ی شهید سلیمانی نه در مقابل

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

مرد بلکه در کنار او، عهده‌دار مسئولیتی شگرف در تمام شؤون زندگی فردی، اجتماعی و سیاسی است. صرف نظر از دوره‌ی کوتاهی در صدر اسلام که منزلت حقیقی زن توسط پیامبر اسلام و ائمه‌ی معصومین، علیهم السلام، احیا گردید، در سایر ادوار تاریخ، زن جایگاه و ارزش واقعی خود را ندارد.

دیدگاه‌های وی تنها در خصوص حضور زن در اجتماع دارای فراز و فرود بوده به گونه‌ای که در برهه‌هایی از تاریخ پهلوی حضور زن نامطلوب شمرده شده اما حرکت‌های انقلابی زنان در سال‌های شکل‌گیری نهضت اسلامی و جنگ تحمیلی مبارک تلقی می‌شود. این نگرش اثر شگرفی بر حضور زنان در بعد از انقلاب ایجاد می‌کند. (شریعتی و کلانتر معتمدی، ۱۳۹۶: ۷۷)

مؤلفه‌های حفظ جایگاه زن از دیدگاه شهید سلیمانی

الف) حفظ کرامت زن در مقام مادر

مسئلهٔ تکریم مادر به قدری درخور توجه قرار گرفته است که شهید سلیمانی در ابتدای کتاب مادرشان با زبانی شیوا محبت میان مادر و فرزند را بیان کرده است. همین نعمت آغوش که در نسل‌های امروزی از طرف روانشناسان بسیار توصیه می‌شود که مادر از فرزندش دریغ نکند، چه دریای بی‌کرانی را به جسم نحیف قاسم چند ساله متصل می‌کرده است و او را از محبت مادری سرشار. اغنای کودک از حضور مادر یکی از اصول توصیه شده روانشناسان امروزی هم است. (گنجینه معارف، ۱۴۰۰)

وی مادرشان را این‌گونه معرفی می‌کنند: «علی‌الظاهر پس از مراسم خواستگاری، مادرم در سن ۱۴ سالگی به عقد پدرم در می‌آید. معمولاً مدت عقد در عشیره‌مان تا دو سال هم طول می‌کشید. ازدواج می‌کنند و سر زندگی‌شان می‌روند. فرزند اول‌شان سکینه بود که در سن سه سالگی با مرض سیاه‌سرفه فوت می‌کند. خواهرم هاجر و برادرم حسین هم بعد از او به دنیا می‌آید و بعد آن‌ها من بودم. مدتی بعد از تولدم، در زمستان سردی دچار مریضی سرخچه می‌شوم که پدر و مادرم امیدی به شفای من نداشتند. در سرمای زمستان، مادرم در حالی که برف تا بالای زانو آمده بود، مرا به پشت خود می‌بندد و به سمت رابر جهت معاینه دکتر می‌برد. علاقه من به مادرم و شاید هم علاقه متقابل او به من، موجب می‌شود که من به جای دو سال سه سال شیر بخورم. روزهای جدایی من از سینه پر مهر و محبت مادرم روزهای سختی بود. کم‌کم عادت کردم. سال‌ها طول کشید تا در سینه مادرم دیگر شیر نباشد. آرام آرام از بغل مادرم به چادر بسته شده به پشت او منتقل شدم. بعضی وقت‌ها از صبح تا ظهر یکسره، روی پشت او داخل چادر بسته شده قرار

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

گرفته بودم و او در تمام این مدت در حال کار کردن بود. یا درو می‌کرد یا بافه جمع می‌کرد و یا خانه را رفت و روب می‌کرد و یا گله را شیر می‌دوشید. غذا و نان می‌پخت و... و من چه آرامشی داشتم در پشت او. همان‌جا می‌خوابیدم. به نظرم مادرم هم از حرارت من آرامش داشت. زمانی که راه افتادم مادرم کارش بیشتر شد. یا با پای برهنه و یا با دمپایی پلاستیکی مادرم دنبالش راه می‌افتادم. مثل جوجه اردکی دنبال او بودم.» (سلیمانی، ۱۴۰۱: ۴)

حاج قاسم سلیمانی اسطوره‌ای بود که زن و مرد و پیر و جوان و مذهبی و غیرمذهبی در شهادت‌شان گریستند و افسوس خوردند اما کم‌تر کسی در این میان به بخشی از وجود ایشان فکر می‌کند که تربیت چنین پدیده‌ای به دست توانمند او بوده است. شهید سلیمانی به احترام مقام زن به عنوان مادر تاکید داشت :

از مصادیق احسان به مادر از دیدگاه شهید سلیمانی، رعایت ادب و احترام مادر است تا جایی که از زبان خدا می‌فرماید: (فلا تقل لهما اف)؛ به آنها کوچک‌ترین اهانتی نکن» (اسراء: ۲۳).

مصدق دیگر، نگاه محبت‌آمیز به اوست: «النَّظَرُ إِلَى الْوَالِدَيْنِ بِرَأْفَةٍ وَ رَحْمَةٍ عِبَادَةٌ وَ النَّظَرُ إِلَى الْأَخِ بَوْدَهُ [يَوْدَهُ] فِي اللَّهِ عِبَادَةٌ»؛ نظر رأفت و رحمت به پدر و مادر عبادت است» (ابن فهد حلی، ۱۴۰۷: ۱۸۹). احسان به والدین، محدود به زنده‌بودن آنها نیست؛ بلکه باید بعد از عمرشان نیز با فرستادن خیرات و یادکردنشان، به آنها نیکی کرد. بنابراین، فرزندان با خدمت به مادر چه در زمان حیات و چه بعد از آن، موجب خشنودی او می‌شوند و بر کرامت او می‌افزایند (سلیمانی، ۱۴۰۱: ۲)

ب. حفظ کرامت دختر

از دیدگاه شهید سلیمانی در دورانی که اعراب جاهلی، دختران خود را زنده‌به‌گور می‌کردند، اسلام برای آنان ارزش والایی قائل بود؛ (شیخ قمی، ۱۴۰۱) به‌گونه‌ای که از قول امام علی (ع) می‌فرماید: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) إِذَا بُشِّرَ بِجَارِيَةٍ قَالَ رِيحَانَةٌ وَ رِزْقُهَا عَلَى اللَّهِ» رسول خدا (ص) زمانی که به دختر بشارت داده می‌شدند می‌فرمودند دختر گلی خوشبوست و رزق آن بر عهده خداست»

(از دیدگاه وی) اسلام با طلوع خود، به شخصیت دختران ارزش بخشید. در تعالیم اسلام وظایف متعددی برای حفظ کرامت دختران بر عهده والدین نهاده شده است.

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

والدین وظیفه دارند به مسائل عاطفی دختران توجه کافی داشته باشند. به کارگیری تعبیر «یا بنتی» توسط پیغمبر در خطاب به حضرت زهرا(س) در هنگام سخن گفتن با ایشان: «یا بنتی اما المعلقة بشعرها فانها کانت» (عروسی حویزی، ۱۴۱۵، ج ۳: ۱۲۱)، حامل پیام مهربانی و احترام آن حضرت به حضرت فاطمه(س) است. (شیخ قمی، ۱۴۰۱)

همچنین تأکید بر لزوم اعطای هدیه به دختران قبل از پسران: «مَنْ دَخَلَ السُّوقَ فَاشْتَرَى تُحْفَةً فَحَمَلَهَا إِلَى عِيَالِهِ كَانَ كَحَامِلِ صَدَقَةٍ إِلَى قَوْمٍ مَحَاوِيحَ وَ لَيَبْدَأُ بِالْأُنَاثِ قَبْلَ الذُّكُورِ»؛ هر کس وارد بازار شود و تحفه‌ای (هدیه‌ای) بخرد و آن را برای افراد تحت کفالتش ببرد، او به سان کسی است که صدقه‌ای برای مردمی نیازمند ببرد و باید به دختران پیش از پسران هدیه دهد» (امالی صدوق، ۱۳۷۶: ۵۷۷) نشانگر توجه ایشان به بعد عاطفی دختران و لزوم پرورش آن است. (شیخ قمی، ۱۴۰۱)

از دیگر نمونه‌های تکریم دختران (از دیدگاه شهید سلیمانی)، شرط اجازه پدر در امر ازدواج دختران است. به قول شهید مطهری «به دلیل این ویژگی دختران که تشنه محبت‌اند و تا زمانی که ازدواج نکرده‌اند زمزمه محبت مردان را باور می‌کنند و مردان از این حسّ خوش‌باوری دختران استفاده می‌کنند» (مطهری، ۱۳۷۷، ۱۹: ۹۲)

بنا بر آنچه گفته شد، والدین با پرورش عاطفی فرزندان، تربیت دینی آنها، مشاوره به فرزندان، یاری کردن آنها در امر ازدواج و... نقش مهمی در حفظ کرامت دختران دارند و کوتاهی آنها در حق فرزندان، عامل گرایش آنان به گناهان و دور شدن ایشان از کرامت و شرافت است. (شیخ قمی، ۱۴۰۱)

دختر شهید سپهبد قاسم سلیمانی در اینباره در گفت‌وگو با شبکه المیادین گفت: "من از مریدان شهید سلیمانی در این راه و خط مشی هستم، پدرم روابط متمایزی با ما داشت و من فرزند کوچک خانواده بودم و نسبت به دیگر اعضای خانواده وقت بیشتری را با پدرم می‌گذراندم. پدرم به خانواده‌های شهدا اهمیت زیادی می‌داد، نگران آن‌ها بود و دوست داشت مشکلاتشان را حل کند و من واسطه میان آن‌ها بودم. حاج قاسم یک فرمانده نظامی میدانی قوی بود که از کاریزمای بسیار قوی برخوردار بود و به شکل قابل توجهی باهوش بود. پدرم قلب بسیار مهربان و دلسوزی داشت و به نظر من دلیل موفقیت هایش همین قلب مهربان بود. پدرم تنها یک فرمانده نظامی و سیاسی نبود که فقط کار فرماندهی انجام دهد و دستور صادر کند بلکه او در دل‌های مردم نفوذ کرده بود." (مسی،

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

ج. حفظ کرامت زن در اجتماع

مهم‌ترین نیاز زنان هنگام حضور در جامعه، امنیت و آزادی است. اسلام برای تأمین این خواسته زنان، ضمن آنکه زنان را مقید به رعایت حفظ عفاف کرده است، با دستورات خود مردان را نیز ملزم به حفظ عفت و پاک‌دامنی کرده است و در موارد متعدد، آنان را از نگاه آلوده به زنان بر حذر داشته است. کنترل نگاه ضمن تأمین نیاز زنان به امنیت، عامل عفاف آنان است؛ زیرا گاهی مردان با نگاه‌های آلوده خود، موجب انحراف زنان می‌شوند؛ در حالی که اگر نگاه خود را کنترل می‌کردند، زنان دچار لغزش نمی‌شدند و از حفظ عفاف و کرامت خود دور نمی‌شدند؛ بنابراین مردان باید با توجه به عقاب نگاه کردن و آثار مخرب آن، از لغزش خود و دیگران جلوگیری کنند. (شیخ قمی، ۱۴۰۱)

یکی از عالی‌ترین برنامه‌های اسلام که این دین را سرآمد تمام ادیان قرار داده است، از بین بردن بی‌عدالتی نسبت به زن بوده است. اسلام بنیان برتری‌طلبی‌های قومی، نژادی، جنسی و مالی را ویران نمود و تمام انسان‌ها از مرد و زن، غنی و فقیر، عرب و عجم، سیاه و سفید، و زشت و زیبا را در یک صف قرار داد. این دین آسمانی تنها ملاک برتری را تقوا و ارزش‌های معنوی و فضائل اخلاقی دانسته است. (همان)

ایشان سرطان داعش را نماد بربریت و توحش نسبت به زنان در دنیای به ظاهر متمدن و مترقی امروزی می‌دانست. شکی نیست که داعش بیش و پیش از آنکه یک گروه شبه نظامی باشد یک فرقه ایدئولوژیک با برداشت‌های خاص و بشدت رادیکال، انحرافی و متحجرانه از دین مبین اسلام است.

از دیدگاه وی رویکرد داعش به زنان را می‌توان در قالب یکی از مهم‌ترین و شاید جالب توجه‌ترین اجزاء فکری - عقیدتی و البته عملیاتی این گروه مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. از منظر فکری و عقیدتی، داعش یک گروه تکفیری - سلفی است که از آبشخور فکری این فرقه تغذیه می‌نماید. (صدرالحسینی، ۱۳۹۹)

برای آشنایی با دیدگاه سلفی‌ها در خصوص زنان کافی است تا نگاهی به نظرات و فتاوی برخی از مفتیان وابسته به این جریان بندازیم تا به عمق انحراف آنان بیشتر پی ببریم:

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

تمام وجود زن شر است؛ زن شیطان است؛ زن دام شیطان است؛ زن، سگ سیاه و الاغ اگر از جلوی نمازگزار عبور کنند نماز باطل است؛ زن‌ها را بی‌لباس نگه دارید، به آن‌ها لباس ندهید تا مجبور شوند در خانه بمانند؛ چشمه‌ای مضرتر از زنان برای مردان نیست؛ کودکان عقلشان از زن‌ها بیشتر است؛ وقتی زن خلق شد شیطان خوشحالی کرد؛ رانندگی زنان حرام و رانندگان زن باید بمیرند؛ مردها می‌توانند زنان خود را تنها با یک پیامک طلاق دهند؛ استفاده زنان از اینترنت حرام است، مگر اینکه شخص محرمی کنارش بنشیند؛ خوابیدن زن در کنار دیوار به دلیل اینکه کلمه دیوار مذکر است حرام است. حضور هر دختری با پدرش در یک مکان خلوت حرام است.

بصورت کلی در سطوح پایین‌تر از زنان داعش خواسته می‌شود که نیازهای جنسی مردان را برآورده کنند، خانه داری کنند و نسل بعدی داعش را پرورش دهند. علاوه بر این در سرزمین‌های تحت تسلط داعش، زنانی هستند که برای پلیس مذهبی فعال هستند تا اطمینان حاصل شود که زنان دیگر از قوانین سختگیرانه مذهبی و سیاسی داعش پیروی می‌کنند. در عین حال جاسوسانی هم هستند که مراقبند زنان دیگر به داعش وفادار بمانند.

نقش برخی دیگر تسهیل تجارت جنسی، ارزیابی زنان دیگر یا تدارک ازدواج موقت است. فروش زنان غیرمسلمان و ایجاد درآمد از این ناحیه نیز از دیگر نقش‌های تعریف شده داعش در حوزه زنان است. (صدرالحسینی، ۱۳۹۹) از دیدگاه شهید سلیمانی نباید گذاشت دست این‌ها بیشتر از این به زنان شیعه و سنی و... برسد، آمرلی کفریه نبل و الزهرا یک نمونه است. این طیف آمده بودند از آب گل‌آلود ماهی خود را بگیرند لذا به شدت در برابر آن‌ها ایستاد و نگذاشت جایگاه زن خدشه‌دار شود و نگذاشت به زنان دیگر نیز تجاوز شود و بیش از این بچه‌های نامشروعی متولد شوند.

این کار بزرگی بود که سردار برای زنان عراقی و سوری انجام داد. در نوع رفتار و گفتار با زنان، حاج قاسم در برابر آن‌ها ایستاد و به جهانیان آموخت که این طرز تفکر مخصوصاً در مورد رفتار با زنان در اسلام وجود ندارد.

در اسلام سیاسی که امام معرفی کرد زن در کنار مرد و در جامعه تأثیرگذار است، همان‌قدر به مقامات عالی می‌تواند برسد دیدید که وقتی خانمی خواست وزیر بهداشت شود مقام معظم رهبری (مدظله العالی) فرمودند اشکالی ندارد. حتی برخی علما اشکال گرفتند. اما مقام معظم رهبری (مدظله العالی) فرمودند اشکال ندارد. این اندیشه امام خمینی (ره) هم اینگونه است. لذا زن باید در اجتماع و

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and Research in Persian culture, language and literature

جامعه حضور داشته باشد و در همه عرصه‌ها اما در عین حال باید خودش را از مسائلی که باعث از بین رفتن حیا و عفتش می‌شود حفظ کند؛ یک زن مقتدر و مقاوم.

این مجموعه نقشی است که در حاج قاسم می‌بینیم. او شاید مستقیماً در فضای زنانه ورود نکرده باشد اما با فهمی که از اندیشه اسلام سیاسی امام خمینی (رض) داشت براساس تکلیفی که احساس کرد در برابر اسلام تقلبی ایستاد و هم جایگاه اسلام سیاسی و هم جایگاه زن را حفظ کرد؛ الحمدلله این کار را کرد و داعش و دولتش را از بین برد. حاج قاسم این فضا را بر این‌ها تنگ کرد و توانست در برابر این اسلام سیاسی تقلبی بایستد و آن‌ها را شکست دهد. (صدرالحسینی، ۱۳۹۹)

نتیجه گیری

جایگاه زنان در سبک زندگی اسلامی از جنبه‌های مختلف سیاسی، حقوقی، اجتماعی و درون دینی مورد توجه قرار گرفته‌اند. قرآن به عنوان کتاب مقدس مسلمانان، در موضوع زنان و احکام آنها در اسلام، سخنان بسیاری دارد. در همین خصوص یکی از سوره‌های قرآن به صورت تخصصی درباره‌ی زنان است که به سوره نساء شهرت دارد. در روایات ائمه معصومین نیز برای جایگاه زنان مقامی والا قرار داده اند بگونه ای که مؤلفه‌های حفظ کرامت زن توسط خود او که با حفظ عفت و پاکدامنی و ملزم بودن به حجاب و عدم نگاه به نامحرم و سخن گفتن شایسته و... و به‌طور کلی، با رفتار درست در اجتماع محقق می‌شود. همچنین نیکوهمسرداری و توجه به حقوق او و ایفای نقش وی به نحوی شایسته و توجه به تربیت فرزندان و ایفای نقش فرزند (دختر بودن) به شکلی مؤثر و احسان به والدین، و یا موفقیت در اجتماع از دیگر موارد حفظ کرامت زن توسط خود زنان است. از دیدگاه شهید سلیمانی مؤلفه‌های حفظ جایگاه زن توسط همسر وی و همچنین مردان جامعه که با عدم نگاه آلوده به زنان محقق می‌شود همچنین حفظ کرامت زن توسط فرزندان که با رعایت ادب و احترام و احسان و... یا حفظ کرامت دختران که با ایفای نقش صحیح والدین محقق می‌شود. از دیدگاه

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

وی رویکرد داعش به زنان را می‌توان در قالب یکی از مهم‌ترین و شاید جالب توجه‌ترین اجزاء فکری – عقیدتی و البته عملیاتی این گروه مورد تجزیه و تحلیل قرار داد.

منابع:

قرآن کریم.

ابن ابی جمهور، محمد بن زین الدین (۱۴۰۵) عوالی اللئالی العزیزیه فی الاحادیث الدینییه، به تحقیق و تصحیح: مجتبی عراقی، جلد ۱، قم: دار السید الشهداء للنشر.

ابن اشعث، محمد بن محمد (بی‌تا) الجعفریات (الاشعثیات)، قم: مکتبه النینوی الحدیثه.

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۷۶) الامالی للصدوق، تهران: کتابچی.

ابن بابویه، محمد بن علی (۱۴۰۳) معانی الاخبار، ترجمه: علی اکبر غفاری، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

خسرو پناه، عبدالحسین (۱۳۸۹)، جریان شناسی ضد فرهنگها. قم: موسسه فرهنگی و کمت اسلام

دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۲)، لغت نامه، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

سلیمانی، قاسم (۱۴۰۱)، کتاب از چیزی نمی ترسیدم، انتشارات مکتب حاج قاسم.

عروسی الحویزی، عبد علی بن جمعه (۱۴۱۵) تفسیر نور الثقلین، قم: اسماعیلیان.

فاضلی، محمد (۱۳۸۳)، مصرف و سبک زندگی، قم: صبح صادق.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵)، تشخص و تجدد، ترجمه ناصر موفقیان؛ تهران: نشر نی.

مظاهری، حسین و رحیمی، سیدداریوشو ابراهیم پور سامانی، جمشید (۱۳۹۶) مولفه ها و شاخص های سبک زندگی اسلامی، مطالعات

تاریخ و تمدن ایران و اسلام، تابستان ، شماره ۶.

گوزلی اینانلو، شهره (۱۳۹۴)، نگاهی به تعلیم و تربیت در اسلام و فمینیسم، کتاب تربیت.

مطهری، مرتضی (۱۳۷۷) نظام و حقوق زن در اسلام، تهران: انتشارا صدرا.

موسوی، زهرا (۱۳۸۶) ، پاک سرشت محمد ، شریفی نعمت آباد شکوفه ، خواب جاوید حسنه، نگاهی به جایگاه زن و خانواده در

سبک زندگی اسلامی، فصلنامه علمی- پژوهشی فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، پاییز .

مهدوی کنی، محمد سعید (۱۳۹۲) دین و سبک زندگی، مطالعات سبک زندگی ، شماره ۳ (۳ صفحه - از ۱۵۷ تا ۱۵۹)

منگالی، زهرا (۱۳۸۹) ، مفهوم شناسی سبک زندگی ماهنامه سوره، ش ۴۶.

کاویانی، محمد (۱۳۹۲)، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن. قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

نورمحمدی نجف آبادی، محمد؛ صدیقی ارفعی، فریبرز (۱۳۹۳)، نقش سبک زندگی اسلامی، بوشهر: سفیران مبین.

سایت خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران کد خبر: <https://www.irna.ir/news/۸۴۱۸۲۳۰۲>

صدرالحسینی، سید رضا (۱۳۹۹)، نقش سردار سلیمانی در حفظ جایگاه و حقوق زن در مواجهه با جریان تکفیری

شیخ قمی، مریم (۱۴۰۱)، مؤلفه‌های حفظ کرامت زن در سبک زندگی اسلامی، ماهنامه مهر و ماه،

صالحی، وجیهه، فرصت‌ها و تهدیدات رسانه در ترویج سبک زندگی اسلامی، تاریخ انتشار: ۲۸/۹/۱۳۹۷

گنجینه معارف مادر حاج قاسم، پایگاه اطلاع رسانی حوزه، <https://noo.rs/tZd>

مسی، پنج‌شنبه ۱۹ ژانویه ۲۰۲۳، <https://shaboneh.com>

ولی‌پور عالم، فریبا در گفت‌وگو <https://www.isna.ir/new>، دوشنبه ۱۳ دی ۱۴۰۰ / ۱۰:۲۴

The position of women in the Islamic lifestyle and the school of Shahid Soleimani

Fateme Habil Afshari, a senior student in Curriculum Planning, Islamic Azad University, Baft Branch

Dr. Ebrahim Khorasani Parisi, Assistant Professor of Baft Islamic Azad University (corresponding

چهارمین کنفرانس ملی نوآوری و تحقیق در
فرهنگ، زبان و ادبیات فارسی

The 4th National Conference on Innovation and
Research in Persian culture, language and literature

author)

Abstract

The purpose of this article is to investigate the position of women in the Islamic lifestyle and the school of Martyr Soleimani, which is analyzed in a library-analytical way. It has been addressed. The findings showed that there is a place for women in the Islamic lifestyle in the verses of the Qur'an and the traditions of the infallible imams. It is placed above. In such a way that preserving the dignity of a woman by herself, which is by preserving chastity and being obliged to wear hijab and not looking at the non-mahram and speaking decently and... and in general, it is achieved by correct behavior in society. Also kindness and attention to her rights and to play the role of a mother in a proper way and to pay attention to the upbringing of children and to play the role of a child (being a daughter) in an effective and benevolent way. It is realized with parents and with others such as spouse, or the lack of men's dirty look at women. From the perspective of Shahid Soleimani, the components of preservation are: the position of a woman as a mother and wife, as well as the preservation of the dignity of a woman by her children, who respect and benevolence, etc. Girls, which is achieved by playing the correct role of parents.

Key words: woman, position of women, Islamic lifestyle, Shahid Soleimani school